

I. DISPOSICIÓNS XERAIS

XEFATURA DO ESTADO

4258 *Lei 1/2017, do 18 de abril, sobre restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio español ou doutro Estado membro da Unión Europea, pola que se incorpora ao ordenamento español a Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014.*

FELIPE VI

REI DE ESPAÑA

Saiban todos os que a viren e a entenderen que as Cortes Xerais aprobaron e eu sanciono a seguinte lei:

PREÁMBULO

A articulación da política cultural europea asenta as súas raíces no artigo 151 do Tratado constitutivo da Comunidade Europea, que sinalaba que «a Comunidade contribuirá ao florecemento das culturas dos Estados membros dentro do respecto da súa diversidade nacional e rexional, pondo de relevo ao mesmo tempo o patrimonio cultural común». En virtude do anterior, os Estados membros conservan o dereito a definir o que consideran como os seus patrimonios nacionais e a adoptar as disposicións necesarias para garantir a protección destes.

A base descrita contribúe a explicar o feito de que o artigo 36 do Tratado de funcionamento da Unión Europea indique que as disposicións dos artigos 34 e 35 (relativas á supresión de toda restrición cuantitativa sobre a importación ou a exportación nun mercado interior en que se favorece a libre circulación), non serán obstáculo para as prohibicións ou restricións á importación, exportación ou tránsito xustificadas por razóns de orde pública, moralidade e seguridade públicas, protección da saúde e vida das persoas e animais, preservación dos vexetais, protección do patrimonio artístico, histórico ou arqueolóxico nacional ou protección da propiedade industrial e comercial.

Estimando a conveniencia, por tanto, da instauración dun sistema que lles permita aos Estados membros a restitución dos bens culturais clasificados dentro dos seus patrimonios nacionais conforme o dito artigo, e que saísen do seu territorio en infracción dos tratados ou do Regulamento (CEE) n.º 3911/92 do Consello, do 9 de decembro de 1992, relativo á exportación de bens culturais, adoptouse a Directiva 93/7/CEE do Consello, do 15 de marzo, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea, coa intención de que se instaure en cada Estado un sistema cuxa aplicación sexa o máis sinxela e eficaz posible, ben que limitando o ámbito de aplicación do sistema a obxectos que pertencen a unha serie de categorías comúns de bens culturais. A directiva constituíu un primeiro paso cara a unha cooperación entre Estados membros nese ámbito, no contexto do mercado interior, co fin de lograr un maior recoñecemento mutuo das normas nacionais aplicables.

A directiva, que establecía unha obrigação de restitución dos bens que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro, facía recaer a obrigação sobre o posuidor ou tedor do ben e, correlativamente, establecía unha obrigação de cooperación e concertación para o Estado membro en cuxo territorio se encontrase o ben cultural, e o incumprimento da dita obrigação de restitución entrañaba a posibilidade de exercicio dunha acción de restitución por parte do Estado requirente ante os tribunais competentes do Estado requirido.

A directiva referíase á restitución dos bens culturais definidos como bens clasificados como «tesouros nacionais con valor artístico, histórico ou arqueolóxico», de conformidade

coa lexislación ou cos procedementos administrativos nacionais, sempre que pertencesen a algunha das categorías indicadas no seu anexo ou formasen parte integrante das coleccións públicas que figurasen nos inventarios de museos, arquivos ou fondos de conservación de bibliotecas, ou nos de institucións eclesiásticas.

A transposición da directiva púxose en marcha a través da Lei 36/1994, do 23 de decembro, de incorporación ao ordenamento xurídico español da Directiva 93/7/CEE do Consello, do 15 de marzo, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea.

A Lei 36/1994, do 23 de decembro, redactouse á maneira dunha breve lei de carácter procesual, limitada na súa maior parte a recoller só unha sección do texto comunitario. Precisamente esta falta de desenvolvemento abocou os aplicadores a recorrer frecuentemente ao texto comunitario.

A lei foi modificada mediante a Lei 18/1998, do 15 de xuño, que incorporou a Directiva 96/100/CEE do Parlamento Europeo e do Consello, do 17 de febreiro de 1997, que modificaba, pola súa vez, o anexo da Directiva 93/7/CEE, incorporando novas clasificacións. Esta directiva foi de novo modificada pola Directiva 2001/38/CE do Parlamento Europeo e do Consello, do 5 de xuño de 2001, que introduciu novidades no último parágrafo da sección B do anexo da Directiva 93/7/CEE, de modo que a partir do 1 de xaneiro de 2002 os Estados membros cuxa moeda fose o euro aplicasen directamente os valores en euros previstos na lexislación comunitaria.

Malia todo o anterior, as baixas cifras de comunicación de restitucións por parte dos países mostraron as importantes carencias existentes en materia de cooperación e de consulta entre as autoridades centrais nacionais. Documentos como o Informe da Comisión ao Consello, ao Parlamento Europeo e ao Comité Económico e Social Europeo, do 21 de decembro de 2005 (segundo informe sobre a aplicación da Directiva 93/7/CEE do Consello), puxeron de manifesto a escasa frecuencia da súa aplicación. As restricións relativas á antigüidade e ao valor pecuniario presentes nas categorías do anexo da directiva, a indeterminación dos órganos encargados de taxar o valor económico, os problemas de interpretación sobre a referencia ás coleccións nacionais e, moi especialmente, a brevidade do prazo en que se podían presentar demandas de restitución e aos custos relacionados con estas, conformaron un ámbito material de aplicación que xerou certos problemas prácticos.

Un informe anterior (Informe da Comisión ao Consello, ao Parlamento Europeo e ao Comité Económico e Social Europeo, do 25 de maio de 2000, sobre a aplicación do Regulamento (CEE) n.º 3911/92 do Consello, relativo á exportación de bens culturais, e da Directiva 93/7/CEE do Consello, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro), constataba tamén que a influencia dos actos xurídicos derivados da transposición da directiva tiñan unha importancia marxinal sobre a diminución do comercio ilegal de bens culturais, destacando que unha mellor estruturación da cooperación administrativa e da información que deben intercambiar as autoridades interesadas podería mellorar os resultados da aplicación da directiva e do regulamento.

Particularmente en España, a aplicación da directiva demostrou as limitacións do sistema para obter a restitución de bens culturais.

As anteriores razóns levaron no marco comunitario á aprobación da Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro, e pola que se modifica o Regulamento (UE) n.º 1024/2012, que presenta certas novidades na súa regulación.

En primeiro lugar, a actual directiva carece dun anexo en que se categoricen os bens. Así mesmo, destaca a inclusión do Sistema de información do mercado interior (IMI), sobre o cal se indica que un módulo especial especificamente deseñado para bens culturais terá que se pór en práctica con vistas a unha mellor e máis uniforme aplicación da directiva.

Incorpórase, así mesmo, a designación dunha autoridade central.

Amplíase, por outra parte, o prazo para verificar se o ben cultural descuberto noutro Estado membro constitúe un ben no sentido descrito na directiva, que pasa a ser de seis

meses. De idéntico modo, o prazo para exercer a acción de restitución amplíase dun ano a tres anos a partir da data en que o Estado membro de cuxo territorio saíu de forma ilegal o ben cultural tivo coñecemento do lugar en que se encontraba o ben e da identidade do seu posuidor ou tedor. Por último, solicítase unha mención específica a «outras institucións relixiosas», establécense unhas directrices claras para a determinación da existencia ou non de dilixencia debida e aumentáanse os prazos para remitir o informe pertinente á Comisión Europea especialmente tras a «Corrección de erros da Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro, e pola que modifica o Regulamento (UE) n.º 1024/2012», publicada o día 12 de xuño de 2015.

Esta lei traspón a Directiva 2014/60/UE, cumprindo todos os requirimentos desta mediante a regulación da acción de restitución, a remisión dos trámites para o seu exercicio ás regras da Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuízamento civil, sobre os xuízos verbais, as regras sobre lexitimación activa e pasiva, os especiais requisitos de admisión da demanda e do contido da sentenza que se ditaba e, finalmente, unhas regras especiais sobre a indemnización equitativa que eventualmente se debería satisfacer. Así mesmo, a lei contén a alusión ao Sistema IMI e faise eco de cantas modificacións de prazo prescribe a directiva.

Artigo 1. *Obxecto.*

Esta lei ten por obxecto a regulación das condicións de restitución de bens culturais que saísen ilegalmente do territorio español e se encontren en territorio doutro Estado membro da Unión Europea, así como da acción de restitución que se poida presentar ante as autoridades españolas sobre os bens que saísen de forma ilegal dun territorio doutro Estado membro da Unión Europea e que se encontren en territorio español.

Artigo 2. *Definicións.*

Para efectos da presente lei entenderase por:

1.º «Ben cultural»: aquel que

a) Estea clasificado, antes ou despois de ter saído de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea, como «patrimonio artístico, histórico ou cultural», conforme a lexislación estatal ou rexional ou procedementos administrativos nacionais no marco do artigo 36 do Tratado de funcionamento da Unión Europea.

b) Se encontre incluído en inventarios de institucións eclesiásticas, forme parte de coleccións públicas ou pertenza a algunha das categorías que se relacionan na Lei 16/1985, do 25 de xuño, do patrimonio histórico español; nas leis que en materia de patrimonio histórico ou cultural aprobaron as comunidades autónomas no exercicio da súa competencia; no Regulamento (CE) n.º 116/2009 do Consello, do 18 de decembro de 2008, relativo á exportación de bens culturais, sexa a súa titularidade pública ou privada, ou na propia Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro, e pola que se modifica o Regulamento (UE) n.º 1024/2012, publicada o día 12 de xuño de 2015.

2.º «Coleccións públicas»: aquelas formadas por bens culturais que, estando clasificadas como públicas conforme a lexislación dun Estado membro, son propiedade dese Estado membro, dunha autoridade local ou rexional del ou dunha institución situada no seu territorio, coa condición de que esa institución sexa de titularidade do dito Estado membro ou dunha autoridade local ou rexional, ou estea financiada de forma significativa por calquera deles.

3.º «Que saíse de forma ilegal do territorio dun Estado membro»:

a) Que saíse do territorio dun Estado membro infrinxindo a súa lexislación en materia de protección do patrimonio nacional, entendido este como o constituído polos seus bens

culturais protexidos de titularidade pública ou privada, ou infrinxindo as disposicións do Regulamento (CE) n.º 116/2009 do Consello, ou

b) Que non fose devolto ao remate dunha saída temporal realizada legalmente, ou que se infrinxa calquera outra condición da dita saída temporal.

4.º «Estado membro requirente»: o Estado membro de cuxo territorio saíse de forma ilegal o ben cultural.

5.º «Estado membro requirido»: o Estado membro en cuxo territorio se encontre un ben cultural que saíse de forma ilegal do territorio doutro Estado membro.

6.º «Restitución»: a devolución material do ben cultural ao territorio do Estado membro requirente.

7.º «Posuidor»: a persoa que ten a posesión material do ben cultural por conta propia.

8.º «Tedor»: a persoa que ten a posesión material do ben cultural por conta allea.

Artigo 3. *Autoridade central.*

1. A Secretaría de Estado de Cultura, ou o órgano superior da Administración xeral do Estado que en cada momento asuma as súas competencias en materia de patrimonio histórico, será considerada autoridade central.

2. A autoridade central competente do Estado cooperará e fomentará unha concertación entre as autoridades nacionais competentes dos Estados membros e ten por misión, en particular:

a) Localizar, por petición do Estado membro requirente, un ben cultural concreto que saíse de forma ilegal do territorio do dito Estado membro, e identificar o seu posuidor e/ou tedor. A petición deberá ir xunto con toda a información útil para facilitar a busca, especialmente a relativa á localización efectiva ou presunta do ben.

b) Notificar o achado aos Estados membros interesados, en caso de descubrir bens culturais no seu propio territorio, de existiren motivos razoables para supor que os ditos bens saíron de forma ilegal do territorio doutro Estado membro.

c) Facilitar a verificación, por parte das autoridades competentes do Estado membro requirente, de que o ben en cuestión é un ben cultural, coa condición de que a verificación se efectúe nos seis meses seguintes á notificación prevista na letra b). En caso de que non se efectúe a dita acreditación no prazo estipulado, non serán de aplicación as letras d) e e).

d) Adoptar, en cooperación co Estado membro interesado, as medidas necesarias para a conservación material do ben cultural.

e) Evitar, coas medidas de precaución que sexan necesarias, que se eluda o procedemento de restitución.

f) Actuar como intermediario entre o posuidor ou o tedor e o Estado membro requirente en materia de restitución. Nese sentido, e sen prexuízo do disposto no artigo 6, poderá facilitar a aplicación dun procedemento de arbitraje conforme a lexislación nacional do Estado membro requirido, coa condición de que o Estado membro requirente e o posuidor ou o tedor dean formalmente a súa conformidade.

3. A través do Consello do Patrimonio Histórico Español facilitarase a colaboración dos órganos competentes das comunidades autónomas cos da Administración xeral do Estado.

Artigo 4. *Sistema de información do mercado interior.*

A través do Sistema de información do mercado interior (IMI), a autoridade central competente do Estado cooperará co resto das autoridades centrais dos Estados membros da Unión Europea. Así mesmo, poderá divulgar información pertinente relacionada con casos sobre bens culturais que fosen roubados ou que saísen de forma ilegal do seu territorio, respectando en todo caso as garantías que establece a Lei orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de protección de datos de carácter persoal.

Artigo 5. *Órganos xurisdicionais españois competentes.*

Son competentes para coñecer da acción de restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal dun Estado membro da Unión Europea e que se encontren en territorio español os órganos da orde xurisdicional civil, de acordo co que establezan as leis procesuais e civís.

Artigo 6. *Proceso aplicable.*

Os procesos derivados do exercicio da acción de restitución ante os tribunais españois rexeranse polo disposto na Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuízamento civil, en todo o non previsto na presente lei, e tramitaranse polas regras establecidas nos xuízos verbais coas especialidades que se conteñen nos artigos seguintes.

Artigo 7. *Lexitimación.*

1. O Estado, en calidade de requirente, poderá interpor unha acción de restitución contra o posuidor e, na súa falta, contra o tedor do ben cultural que saíse de forma ilegal do seu territorio, ante os tribunais competentes do Estado membro requirido.

2. Estarán lexitimados para o exercicio da acción de restitución unicamente os Estados membros da Unión Europea de cuxo territorio saíse de forma ilegal o ben cultural.

3. Estará lexitimado pasivamente unicamente quen tiver a posesión ou a simple tenza do ben reclamado.

Artigo 8. *Obxecto da acción de restitución.*

A acción fará referencia exclusivamente á restitución do ben cultural, sen que esta se poida ampliar a cuestións que poidan ser reclamadas a través das accións civís, penais ou doutra natureza que poidan proceder de acordo co ordenamento xurídico español.

Artigo 9. *Prazos da acción de restitución.*

1. O exercicio da acción de restitución prescribirá no prazo de tres anos a partir da data en que a autoridade central competente do Estado membro requirente tivese coñecemento do lugar en que se encontraba o ben cultural e da identidade do seu posuidor ou do seu tedor.

2. En calquera caso, a acción de restitución prescribirá nun prazo de trinta anos a partir da data en que o ben cultural saíse de forma ilegal do territorio do Estado membro requirente.

3. Non obstante o disposto no punto anterior, a acción de restitución de bens pertencentes a coleccións públicas e de bens incluídos nos inventarios de institucións eclesíásticas ou doutras institucións relixiosas, que estean sometidos a un réxime especial de protección pola lexislación do Estado requirente, prescribirá nun prazo de setenta e cinco anos, excepto que no marco de acordos bilaterais co Estado membro se establecese un prazo maior, ou que a lexislación do Estado requirente prevexa a imprescritibilidade da acción.

Artigo 10. *Admisión da demanda.*

1. Á demanda deberase xuntar:

a) Un documento en que se describa o ben reclamado e se certifique que se trata dun ben clasificado como ben cultural conforme a definición do artigo 2 da presente lei.

b) Unha declaración das autoridades competentes do Estado requirente de que o ben cultural saíu do seu territorio de forma ilegal e que persiste esta circunstancia no momento de presentarse a demanda.

2. No caso dunha expedición temporal realizada legalmente que deviñese nunha situación ilegal, a demanda deberá precisar se se trata do incumprimento da obrigaçión de devolución, unha vez transcorrido o prazo, ou da infracción dalgunha das demais condicións da dita expedición temporal.

3. O xuíz, de oficio e sen audiencia das partes, ditará auto de inadmisión da demanda de non se xuntaren os documentos a que se refiren os puntos anteriores ou cando a declaración das autoridades competentes referida na letra b) do número 1 non acredite que a saída do ben cultural segue sendo ilegal no momento da presentación da demanda.

4. A autoridade central do Estado membro requirente informará sen demora a autoridade central competente do Estado membro requirido verbo da presentación da demanda para a restitución do obxecto en cuestión. A dita información facilitarase a través do IMI de acordo coas disposicións legislativas aplicables en materia de protección de datos persoais, sen prexuízo de usar outros medios de comunicación.

A autoridade central competente do Estado membro requirido informará sen demora as autoridades centrais dos outros Estados membros.

Artigo 11. *Contido da sentenza.*

1. O xuíz ordenará a restitución material do ben cultural ao territorio do Estado membro requirente sempre que quede probado que se trata dun ben cultural e que a súa saída do territorio do Estado membro requirente foi ilegal.

2. A mesma sentenza concederalle ao posuidor unha indemnización que considere equitativa a teor das circunstancias que queden acreditadas no proceso, sempre que o posuidor adquirise o ben de boa fe e probe que empregou a dilixencia debida no momento da adquisición.

Para determinar se o posuidor actuou coa dilixencia debida, teranse en conta todas as circunstancias da adquisición, en particular a documentación sobre a procedencia do ben, as autorizacións de saída exixidas polo dereito do Estado membro requirente, en que calidade actúan as partes, o prezo pagado, a consulta por parte do posuidor dos rexistros accesibles sobre bens culturais roubados e calquera outra información pertinente que puidese obter razoablemente ou calquera outra xestión que unha persoa razoable realizase nas mesmas circunstancias.

3. En caso de doazón ou sucesión, o posuidor non poderá desfrutar dun réxime máis favorable que o que tivese a persoa de quen adquirise o ben no dito concepto.

4. Contra as sentenzas ditadas nestes procesos poderase interpor recurso de apelación.

Artigo 12. *Propiedade do ben tras a súa restitución.*

A propiedade do ben cultural tras a súa restitución rexerese pola lexislación interna do Estado membro requirente.

Artigo 13. *Indemnización equitativa e gastos.*

1. Cando o Estado actúe como requirente, deberá satisfacer a indemnización equitativa a que se refire o artigo 11.2 no momento en que sexa firme a sentenza de restitución e consignar o seu importe xunto cos gastos ocasionados pola conservación do ben cultural reclamado.

2. No caso de que o Estado requirente sexa outro Estado membro, a satisfacción da indemnización equitativa será o requisito previo para que se execute a sentenza.

3. Os gastos derivados da execución da sentenza pola cal se ordene a restitución do ben cultural serán sufragados polo Estado membro requirente.

4. O pagamento da indemnización equitativa e dos gastos derivados da execución da sentenza non afectará o dereito do Estado membro requirente de reclamar o reembolso dos ditos importes ás persoas responsables da saída ilegal do ben cultural do seu territorio.

Artigo 14. *Informe sobre a aplicación da Lei que traspón a Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014.*

Non máis tarde do 18 de decembro de 2020, e a continuación cada cinco anos, o Goberno presentará á Comisión Europea un informe sobre a aplicación da presente lei.

Disposición adicional primeira. *Aplicación ao Espazo Económico Europeo.*

No suposto e no momento en que se atean ao cumprimento da Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea, e pola que se modifica o Regulamento UE n.º 1024/2012, esta lei aplicarase aos países membros do Espazo Económico Europeo non integrados na Unión Europea, que terán, para todos os efectos, a condición de Estados requirentes ou requiridos.

Disposición adicional segunda. *Ámbito de aplicación temporal.*

Esta lei será aplicable tamén ás saídas ilegais do territorio dos Estados membros producidas antes do 1 de xaneiro de 1993 e o prazo de prescrición a que se refire o artigo 9 computarase a partir da entrada en vigor desta lei.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa.*

No momento da entrada en vigor desta lei quedarán derogadas todas as disposicións de igual ou inferior rango que se opoñan ao establecido nela e, en particular, as seguintes:

- A Lei 36/1994, do 23 de decembro, de incorporación ao ordenamento xurídico español da Directiva 93/7 CEE do Consello, do 15 de marzo, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea.
- O Real decreto 211/2002, do 22 de febreiro, polo que se actualizan determinados valores incluídos na Lei 36/1994, do 23 de decembro, de incorporación ao ordenamento xurídico español da Directiva 93/7/CEE do Consello, do 15 de marzo, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea.

Disposición derradeira primeira. *Títulos competenciais.*

Esta lei dítase ao abeiro do disposto no artigo 149.1.28.^a e 149.2 da Constitución española, con excepción dos artigos 5 a 13, que se ditan en virtude das competencias exclusivas do Estado en materia de lexislación procesual e lexislación civil, previstas nos artigos 149.1.6.^a e 149.1.8.^a da Constitución española.

Disposición derradeira segunda. *Incorporación de dereito da Unión Europea.*

Mediante esta lei incorpórase ao dereito español a Directiva 2014/60/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 15 de maio de 2014, relativa á restitución de bens culturais que saísen de forma ilegal do territorio dun Estado membro da Unión Europea, e pola que se modifica o Regulamento UE n.º 1024/2012.

Disposición derradeira terceira. *Entrada en vigor.*

Esta lei entrará en vigor o día seguinte ao da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Por tanto,
Mando a todos os españois, particulares e autoridades, que cumpran e fagan cumprir esta lei.

Madrid, 18 de abril de 2017

FELIPE R.

O presidente do Goberno,
MARIANO RAJOY BREY